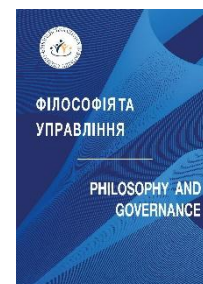

e-ISSN 3041-248X

Філософія та управління

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Аксіологічний потенціал мистецтва у міжкультурному діалозі: від традицій до сучасних форм вираження

Алла А. Гоцалюк ^{1*} ● Тетяна В. Цой ² ● Анжеліка А. Семененко ³

¹ Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна). Професор кафедри філософії, д-р філос. наук, професор.

² Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (Україна). Доцент кафедри культури та соціально-гуманітарних дисциплін, канд. філос. наук, доцент.

³ Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (Україна). Доцент кафедри культури та соціально-гуманітарних дисциплін, канд. філос. наук, доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: hotsaliuk.aa@knuba.edu.ua

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

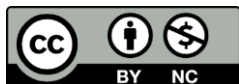
Дослідницька

DOI:

[10.70651/3041-248X/2025.2.09](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.2.09)

Авторське право

© 2025 авторів

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

В дослідження зазначається, що аксіологічна парадигма мистецької сфери у контексті міжкультурного дискурсу виявляє поліфонічну структуру смислів, що трансформуються під впливом соціокультурних мутацій. Генеза художніх кодів у процесі транскulturації демонструє синтез архаїчних семантичних пластів із неоавангардними експресивними модусами, що актуалізує проблематику аксіологічного конструювання реальності засобами мистецької артикуляції. Відзначається, що у межах аксіологічного аналізу естетичних феноменів простежується взаємодія сакрально-ритуальних та профанно-еклектичних компонентів, що модифікують способи інтерпретації символічних систем. Детермінація культурних конструктів у процесі діалогічної взаємодії обумовлює утворення нових семіотичних гештальтів, які репрезентують метаморфози ціннісних орієнтирів у просторі глобалізованої комунікації. Еволюція художніх практик у міжцивілізаційному контексті засвідчує емерджентність формотворчих експериментів, що корелюють із тенденціями постметафізичного мислення. Векторний розвиток аксіологічної рефлексії в мистецькому полі актуалізує проблему кореляції традиціоналістичних канонів із постмодерністською деконструкцією, що уможливорює плюралістичне варіювання естетичних парадигм. Діалектична природа художнього мовлення унеможливорює редукцію семантичного спектра мистецтва до єдиної універсалістської матриці, оскільки гетерогенність культурних кодів провокує перманентний перегляд аксіологічних засад. Поліваріантність інтерпретаційних стратегій зумовлює необхідність феноменологічного аналізу мистецьких артефактів крізь призму герменевтичних підходів, що дозволяє виявити латентні рівні художнього смислотворення. Відповідно, мистецтво постає як гетерогенна платформа міжкультурної комунікації, де аксіологічні константи набувають динамічної флюктуації, взаємодіючи з дискурсивними та перформативними структурами. Синкретичний потенціал художньої творчості виявляє здатність конвергенції символічних горизонтів, що сприяє формуванню інтерсуб'єктивного простору взаємопроникнення аксіологічних матриць.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

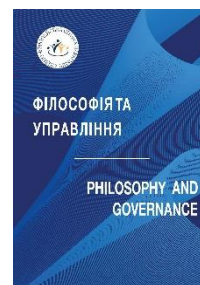
аксіологія, мистецтво, міжкультурний діалог, естетична парадигма, ціннісні орієнтири, семантичні гештальти, дискурсивні структури, художня артикуляція, символічні коди.

e-ISSN 3041-248X

Philosophy and Governance

<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag>

Axiological Potential of Art in Intercultural Dialogue: From Traditions to Contemporary Forms of Expression

Alla Hotsalyuk ^{1*} ● Tetiana Tsoi ² ● Anzhelika Semenenko ³

¹ Kyiv National University of Construction and Architecture (Ukraine). Professor at the Department of Philosophy, Doctor of Science in Philosophy, Professor.

² National Academy of Fine Arts and Architecture (Ukraine). Associate Professor at the Department of Department of Culture and Social and Humanitarian Sciences, PhD in Philosophy, Associate Professor.

³ National Academy of Fine Arts and Architecture (Ukraine). Associate Professor at the Department of Department of Culture and Social and Humanitarian Sciences, PhD in Philosophy, Associate Professor.

* **Corresponding Author**, e-mail: hotsaliuk.aa@knuba.edu.ua

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-248X/2025.2.09](https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.2.09)

Copyright © 2025
by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution – NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

In the framework of this study, it is noted that the axiological paradigm of the artistic sphere in the context of intercultural discourse reveals a polyphonic structure of meanings, which transform under the influence of sociocultural mutations. The genesis of artistic codes in the process of transculturation demonstrates a synthesis of archaic semantic strata with neo-avant-garde expressive modalities, thereby actualizing the problematic nature of the axiological construction of reality through artistic articulation. Within the scope of axiological analysis of aesthetic phenomena, an interaction between sacred-ritual and profane-eclectic components is traced, modifying the interpretative mechanisms of symbolic systems. The determination of cultural constructs in the process of dialogical interaction conditions the formation of new semiotic gestalt, which represents the metamorphosis of value orientations in the space of globalized communication. The evolution of artistic practices in an inter-civilizational context testifies to the emergent nature of form-creating experiments that correlate with the tendencies of post-metaphysical thought. The vectorial development of axiological reflection within the artistic domain actualizes the problem of correlating traditionalist canons with postmodernist deconstruction, thereby enabling the pluralistic variation of the semantic spectrum of art to a singular universalist matrix, as the heterogeneity of cultural codes provokes a permanent reassessment of axiological foundations. The polyvalence of interpretative strategies necessitates a phenomenological analysis of artistic artifacts through the prism of hermeneutic approaches, allowing for the revelation of latent layers of artistic meaning-making. Accordingly, art emerges as a heterogeneous platform for intercultural communication, where axiological constants acquire dynamic fluctuation, interacting with discursive and performative structures. The syncretic potential of artistic creativity reveals a capacity for the convergence of symbolic horizons, thereby facilitating the formation of an intersubjective space of mutual penetration of axiological matrices.

KEYWORDS

axiology, art, intercultural dialogue, aesthetic paradigm, value orientations, semantic gestalts, discursive structures, artistic articulation, symbolic codes.

1. Вступ

Аксіологічна природа мистецтва у просторі міжкультурного дискурсу функціонує як багатовимірний семіотичний структура, що детермінується діяхронною стратифікацією когнітивних, онтологічних та екзистенційних пластів буття. Евристична потенція естетичного начала, інкорпорована у палімпсестну тканину культурної трансгресії, зумовлює процесуальну реверберацію традиційних етичних ідей, які, проходячи через призму синкретичних художніх практик, трансформуються у гетерогенну систему символічної репрезентації. Герменевтичний аналіз аксіосфери мистецтва у межах міжкультурної інтерференції дозволяє констатувати, що механізми семантичної флуктуації естетичних архетипів корелюють із гносеологічною варіативністю рецептивних стратегій [1]. У контексті синергетичних тенденцій постмодерного культурного ландшафту відбувається процес десакралізації усталених мистецьких канонів, що ініціює перманентну ресемантизацію художніх форм та дискурсивних парадигм.

Динаміка полісемантичних процесів, інтенсифікована глобалізаційними імпульсами, сприяє маніфестації гіпертекстуальної природи мистецького дискурсу, де кодифікація смислів відбувається за принципом інтертекстуального палімпсеста. У межах цього феномену традиційні художні константи синтезуються з інноваційними експресивними моделями, утворюючи поліфонічну мережу аксіологічних кореляцій, що уможливорює синкретизацію цивілізаційних наративів. Постіндустріальна доба, детермінована стрімкою дигіталізацією та експансією віртуальних комунікативних моделей, спричинила радикальну трансформацію художніх дискурсів, що маніфестується через деконструкцію традиційних форм та інтеграцію мультимодальних експресивних стратегій. Цифрове мистецтво, алгоритмічна креативність та інтерактивні медіаплатформи продукують унікальну палітру аксіологічних конфігурацій, де лінійна наративність поступається місцем нелінійним, фрактальним моделям художньої репрезентації. Відбувається десубстанціалізація матеріального артефакту на користь медіального симулякру, що уможливорює гіпертекстуальну поліваріативність інтерпретаційного процесу [2].

Синтетичні форми креативної діяльності, зумовлені конвергенцією технологічних інновацій та культурної експресії, ініціюють парадигмальні зсуви у сприйнятті мистецтва як феномену. Віртуальна реальність, штучний інтелект та блокчейн-технології актуалізують проблематику автентичності, авторства та аксіологічної валідності художнього твору, у той час, як NFT-арт та генеративні алгоритмічні композиції стирають межі між творчістю та технократичною програмністю [1]. Сучасний аксіологічний ландшафт мистецтва постає у вигляді динамічної матриці, де традиційні естетичні категорії модифікуються під впливом трансгресивних культурних практик, продукуючи нові концептуальні вектори міжкультурного діалогу. Відповідно, аксіологічний потенціал мистецтва у міжкультурній комунікації функціонує як каталітичний механізм когнітивного моделювання соціокультурної реальності, де семіозис художніх форм відображає діалектичну взаємодію традиції та інновації. Поліаспектний аналіз мистецьких феноменів дозволяє виявити глибинні рівні культурної трансгресії, що спричиняють процеси деконструкції естетичних парадигм та формування нових концептуальних онтологем у просторах глобалізованої символічної екосистеми.

2. Огляд літературних джерел

Аксіологічний потенціал мистецтва в міжкультурному діалозі є предметом наукової рефлексії в працях як класичних, так і сучасних дослідників, які аналізують кореляцію між естетичними явищами та ціннісними системами. Так, у концепціях Чінг-Чінг Л., Ваз Баулер С. [1], Гонсалвес С., Майханович С. [3] наголошується на символічній функції мистецтва як медіатора між культурними традиціями. Садовенко С. [2] розширює цю тезу, інтерпретуючи художні тексти як семіотичні механізми трансляції цивілізаційних парадигм, що уможливлюють діалог між різними етнокультурними середовищами. Приміром, Харві Л., Бредлі Дж. [13], Лехдесмякі Т., Койстінен А. [14] звертають увагу на соціальний аспект естетичних практик, художній простір є ареною боротьби за символічний капітал, а цінності мистецтва детермінуються культурною стратифікацією. Водночас Колінько М. В. [17], Мокан Н. І., Чорноморденко І. В. [18] цікавлять герменевтичний аспект міжкультурної комунікації, деінтація мистецьких об'єктів залежить від

горизонту очікувань реципієнта. Білокопитова Н. [19] досліджує аксіологічний потенціал традиційних форм художньої виразності та їх вплив на сучасні креативні індустрії, акцентуючи системи на сенс, що представляють фундаментальні світоглядні категорії.

Сучасна література з даної проблематики розширює концептуально-методологічний апарат аналізу аксіології мистецтва, спираючись на концепції глобалізації та постмодерністської фрагментації. Так, Дервін Ф., Тан Х. [20], Рапанта К., Тровао С. [16] аналізують феномен суперкритичності у міжкультурному діалозі, наголошуючи на мобільності художніх форм у транскультурному просторі.

3. Постановка завдання

Метою цього дослідження є наукове обґрунтування аксіологічного потенціалу мистецтва у міжкультурному діалозі, враховуючи його розвиток від традиційних до сучасних форм вираження.

4. Методи та матеріали

Дослідження базується на комплексному аналітичному дискурсі, що спирається на концептуальні засади філософської герменевтики, семіотичного аналізу та феноменологічного підходу до осмислення аксіологічної сутності мистецтва в контексті міжкультурної комунікації. Евристичний потенціал методологічної стратегії виявляється у синтезі культурно-історичного підходу, що уможливлює екстраполяцію традиційних форм художньої репрезентації на сучасний контекст глобалізованого соціокультурного простору. Використання герменевтичного методу зумовлює необхідність глибокого тлумачення художніх артефактів як текстуальних структур, що кодифікують ціннісні парадигми різних етнокультурних спільнот. Компаративний аналіз мистецтвознавчих концепцій дозволяє здійснити кореляцію між традиційними естетичними кодами та новітніми формами художнього експресіонізму, що репрезентують динаміку трансформації аксіологічних орієнтацій. Дискурсивний аналіз теоретичних наративів уможливлює простеження концептуальної еволюції категоріального апарату, що використовується для рефлексії над мистецтвом як аксіологічним феноменом. Системний синтез методологічних підходів сприяє виявленню структурних інваріантів художнього мислення, що функціонують як універсальні механізми міжкультурного медіювання. Гносеологічний потенціал дослідження розширюється за рахунок залучення парадигмально релевантних концепцій, що дозволяють критично осмислити трансформаційні процеси у сфері художньої комунікації та їх імпліцитну аксіологічну детермінацію.

5. Результати та обговорення

Аксіологічний потенціал мистецтва у міжкультурному діалозі експлікується крізь призму його здатності детермінувати трансформацію смислових парадигм, інкорпорує як архаїчні концепти, так і гіпермодерні форми естетичної артикуляції [3]. Мистецтво, імплікуючи в собі онтологічний горизонт колективного несвідомого (К. Юнг), акумулює універсальні семіотичні архетипи, які функціонують як палімпсест міжцивілізаційної взаємодії [4]. Художній дискурс, що транскодує національні ідентичності в метакультурну семіосферу, конститує полілогічний семантичний простір, де відбувається динамічна герменевтична кореляція між традиційними ціннісними константами та авангардними естетичними тенденціями. За екзистенційно-онтологічним підходом (М. Гайдеггер), мистецький акт не редукується до механічної репрезентації світу, а функціонує як граничний модус самоконституювання суб'єкта у просторі сенсотвірної присутності [5]. У цьому аспекті художнє висловлення трансформується у дискурсивну формацію, що уможливлює взаємопроникнення гетерогенних аксіологічних полів, детермінуючи поліфонічний горизонт міжкультурного порозуміння. Варто зауважити, що прикладом інтенціональної структури художньої форми, у світлі феноменологічної епістемології Е. Гусерля, генерує іманентний онтологічний вектор, що визначає аксіологічні параметри міжкультурної комунікації. Мистецтво, функціонуючи як інтерсеміотичний топос, забезпечує синтез гетерогенних знакових систем, формуючи семіотичну констеляцію, що актуалізує латентні аспекти етноестетичних традицій [6]. Кожен художній текст, будучи носієм

специфічної аксіосфери, не лише модифікує рецептивний досвід реципієнта, а й ініціює процеси когнітивної рефлексії над культурною ідентичністю. У рамках герменевтичного підходу (Г.-Г. Гадамер) мистецька репрезентація постає як динамічний інтертекстуальний хронотоп, у якому історичні нашарування значень вступають у поліфонічний діалог із сучасними семантичними конструктами. У процесі міжкультурної комунікації не лише здійснюється трансляція усталених аксіологічних констант, а й відбувається їх контекстуальне рекодування відповідно до соціокультурних трансформацій [7]. Відтак, мистецтво функціонує як універсальний герменевтичний механізм, що артикулює зв'язок між архаїчною глибинною традицією та новітніми модусами естетичної експресії.

Традиційні художні практики, адаптуючись до глобалізованої культурної парадигми, водночас зберігають свої онтологічні інваріанти, які визначають аксіологічну матрицю міжкультурного діалогу. Динаміка еволюції мистецтва як семіотичної системи демонструє його здатність до адаптивної рефлексії та когнітивного переосмислення соціокультурних метаморфоз. У контексті дискурсивної археології (М. Фуко) художні наративи постають як структуралізовані зони перетину владних диспозитивів та когнітивних стратегій, що легітимують певні моделі культурної гегемонії [8]. У рамках постмодерністської парадигми (Ж. Дерріда) деконструкція традиційних художніх форм слугує механізмом семантичної експансії, що відкриває нові горизонти естетичної репрезентації. Дестабілізація класичних канонів через призму інтердискурсивних стратегій дозволяє актуалізувати креативний синтез локальних естетичних форм та глобальних художніх тенденцій [9]. Відповідно, мистецтво не лише ретранслює культурну пам'ять, а й виконує функцію концептуального реконструювання аксіологічних координат сучасності.

Діалогічна природа мистецтва, у світлі концепції Ж.-Л. Нансі про «розділену спільноту», детермінує його здатність генерувати поліфонічні семіотичні конструкти, що актуалізують взаємодію між розрізненими аксіологічними системами. Перехрестя культурних традицій у художньому дискурсі ініціює формування простору інтерсуб'єктивного смислотворення, де естетична комунікація постає у ролі онтологічного виразу екзистенційної присутності [10]. Поліваріантність інтерпретацій, зумовлена полісемантичним характером мистецького знака, сприяє формуванню транскультурного аксіологічного поля. Деструкція моноцентричного сприйняття художньої форми, що корелює з постструктуралістськими стратегіями (Р. Барт), підкреслює відкритість мистецтва до нескінченного процесу трансгресивних модифікацій. У цьому контексті міжкультурний діалог, опосередкований художньою творчістю, постає не лише механізмом трансляції нормативних ціннісних інваріантів, а й процесом їх семіотичної реконфігурації [11]. Саме тому аксіологічний потенціал мистецтва полягає у його здатності формувати мультицентричний простір когнітивно-естетичного перетину смислів. Розглядаючи мистецтво як механізм символічної репрезентації культурних наративів, необхідно наголосити на його гносеологічній функції у процесах міжкультурної комунікації. У світлі концепції П. Рікера художній твір функціонує як структура, що інкорпорує в собі потенціал рефлексивного переосмислення досвіду Іншого, ініціюючи модифікацію смислових горизонтів. Саме через естетичний вимір здійснюється процес емпатичної деконструкції власних когнітивних обмежень, що зумовлює можливість глибшого міжкультурного взаємопроникнення [12]. У цьому сенсі мистецтво виступає не лише як репрезентант культурної ідентичності, а і як інструмент її трансгресивної модифікації у координатах глобалізованої семіосфери. Рефлексуючи над еволюцією ціннісних парадигм, художня творчість уможливорює критичне осмислення традицій у контексті сучасних когнітивних стратегій. Відтак, мистецтво набуває статусу універсального дискурсивного поля, у межах якого перетинаються різні онтологічні модуси інтерпретації реальності.

Аксіологічний потенціал мистецтва у міжкультурному діалозі детермінує його здатність модифікувати епістемологічні парадигми сприйняття, реконфігуровуючи традиційні та сучасні форми вираження в координатах транскультурного семіозису. Полісемантичність художньої репрезентації сприяє експансії аксіологічних горизонтів, ініціюючи формування гнучкої системи цінностей, що відповідає викликам культурної глобалізації. Тому, мистецтво функціонує як динамічна когнітивна матриця, що забезпечує поліфонічний діалог між традицією та інновацією, між історією та сучасністю. У табл. 1 репрезентовано фундаментальні аксіологічні детермінанти мистецтва, що конституують його роль у міжкультурному діалозі,

починаючи від традиційних форм естетичної репрезентації до сучасних полісемантичних практик художнього висловлення.

Таблиця 1. Аксиологічні парадигми мистецтва у міжкультурному дискурсі

Категоріальний вектор	Епістемологічна експлікація концепту
Онтологічний вимір мистецтва	Художній дискурс постає як феномен трансцендентальної рефлексії, що детермінує екзистенційну автентичність суб'єкта у просторі міжкультурного інтерсуб'єктивного порозуміння. Поліваріантність інтерпретацій корелює з концепцією множинності буттєвих модальностей (М. Гайдеррер).
Герменевтична динаміка естетичної комунікації	Семіотична структура мистецького висловлення формує хронотоп когнітивної експансії, де полісемантичні коди культурних традицій взаємодіють у процесі інтертекстуального модифікування. Естетична рецепція визначає межі аксіологічної інтерференції (Г.-Г. Гадамер).
Феноменологічна природа художньої репрезентації	Інтенціональна структура мистецтва функціонує як механізм концептуального перевизначення реальності, що рефлексує динамікою зміни цивілізаційних парадигм. Деконструкція канонічних форм сприяє трансгресії нормативних естетичних конструктів (Е. Гусерль, Ж. Дерріда).
Семіотична трансгресія традиційних форм	Культурна пам'ять, інкорпорована у художній текст, моделює взаємодію між архаїчними матрицями колективного несвідомого та актуалізованими формами естетичного маніфестування. Мистецький знак функціонує як палімпсест історичних нашарувань (К. Юнг, Р. Барт).
Дискурсивна археологія мистецьких практик	Художній твір як семіотичний артефакт репрезентує латентні владні диспозитиви, що впливають на структурування культурних наративів. Деконструкція цих механізмів сприяє перегляду нормативних аксіологічних категорій у міжцивілізаційному контексті (М. Фуко).
Аксиологічний полілог традиції та модерну	Трансгресія усталених естетичних парадигм сприяє формуванню відкритого простору семіотичного маніфестування, де взаємопроникнення культурних кодів визначає межі аксіологічної адаптації. Міжкультурний діалог структурується як поле когнітивної динаміки (Ж.-Л. Нансі).
Гносеологічна функція мистецтва	Естетична репрезентація виступає як механізм концептуального моделювання світоглядних конструктів, у межах яких здійснюється критичне осмислення аксіологічних орієнтирів. Символічна природа художнього тексту актуалізує рефлексію над процесами семіотичної реновації (П. Рікер).

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [4–12].

Формування аксіологічного потенціалу мистецтва у міжкультурному діалозі екстраполюється крізь призму герменевтичної флуктуації, що корелює з мутацією соціокультурних епістем. Протоестетичні парадигми архаїчного періоду ґрунтувалися на сакрально-символічних структурах, у яких художній акт виконував трансцендентно-комунікативну функцію, формуючи семіотичний конструкт колективної ідентичності. Еволюція мистецької аксіосфери детермінувалася поступовою десакаралізацією естетичних форм, що супроводжувалася поліфункціональною стратифікацією семантичних реєстрів. Імплицитне структурування художнього наративу за принципами міфопоетичного синкретизму сприяло кодифікації естетичного досвіду, що уможливило його перманентну інкорпорацію у цивілізаційні дискурси. Адже домінування ієратичних кодів у художньому дискурсі детермінувало конституювання аксіологічних інваріантів, що пізніше зазнали радикального переосмислення. Поліфонія культурних архетипів забезпечила трансгресивність мистецтва, перетворивши його на динамічний механізм міжкультурної інтеракції [13]. Трансформаційна стадія мистецької аксіології, корельована з класичною епохою, супроводжувалася системною раціоналізацією естетичного канону, що зумовило консолідацію нормативних матриць художньої репрезентації. Інституціоналізація мистецької практики сприяла формуванню регламентованих жанрово-стильових кластерів, які функціонували у межах нормативно-аксіологічної моделі творчості. Дифузія естетичних імперативів із соціополітичними конструктами сприяла їх універсалізації, що інтенсифікувало міжкультурні перетини у межах художньої комунікації. Діалогічність мистецької практики не втрачала своєї релевантності, оскільки кроскультурні запозичення акумулювалися у нових модифікаціях аксіосемантики. Домінантні художні парадигми, детерміновані метафізичними категоріями, підлягали поступовій деконструкції, що призвело до радикального перегляду естетичних постулатів. Аксиологічна амбівалентність художньої форми сприяла динамічному синтезу культурних систем, інтенсифікуючи поліваріантність міжкультурного обміну.

Модерністський вектор аксіологічної еволюції мистецтва артикулювався через категоріальну інверсію традиційних естетичних детермінант, що супроводжувалося глибокою

реверсією семантичних структур. Деструкція класичних композиційних принципів спричинила есхатологічну кризу репрезентації, унаслідок чого художній дискурс зазнав радикальної субверсії. Авангардистські експерименти сприяли автономізації мистецтва як аксіологічно самодостатнього феномену, що функціонував поза межами класичних референцій. Поліморфізм модерністських естетичних практик спричинив експансію аксіологічних категорій, які інтегрувалися у багатовимірний семіосферний простір. Семантична фрагментарність художньої репрезентації активізувала процеси трансгресії міжкультурних меж, що інтенсифікувало релятивізацію художньої істини [14]. Відповідно, мистецтво вийшло за межі класичних аксіологічних моделей, утворюючи полідискурсивний простір культурного взаємопроникнення. Постмодерністська стадія естетичного дискурсу маркується гіпертекстуальністю художньої комунікації, що уможливлює радикальну деконструкцію традиційних репрезентаційних кодів. Симулякризація мистецької практики зумовлює есенційну полісемантичність художнього образу, що підважує класичні категоріальні координати. Глобалізаційні процеси забезпечують гібридизацію естетичних матриць, що уможливлює формування транснаціонального культурного полігону. У межах постмодерністського дискурсу мистецтво втрачає статус відображальної системи й трансформується у самодостатній код комунікації, що функціонує за принципом відкритої семантичної варіативності [15]. Плюралізація художнього нарративу ініціює редефініцію аксіологічних векторів, що сприяє динамізації міжкультурного діалогу. Тому, постмодерністський контекст мистецтва створює множинність аксіологічних вимірів, що детермінують його культурну гетерогенність.

Постгуманістичний ландшафт мистецької практики екстраполюється у вимір цифрової сингулярності, що передбачає взаємодію алгоритмічних естетичних структур із постбіологічними комунікативними формами. Віртуалізація художнього процесу сприяє редефініції концептуальної автономності мистецького твору, що супроводжується семіотичним розчиненням авторської інтенції [14]. Інтерактивна експансія естетичного досвіду корелює з алгоритмізацією аксіологічних стратегій, що уможливлює динамічну адаптацію мистецтва до культурних мутацій. Кіберестетика постає як трансцендентальна візія художньої експресії, що виходить за межі класичних концептуальних кордонів та інтегрується у постантропоцентричний дискурс. Трансгресія естетичних принципів детермінує формування новітніх аксіосемантичних парадигм, що перетворюють мистецтво на багатовимірний простір культурної інтерференції. У такому контексті міжкультурний діалог набуває нового рівня складності, що забезпечує еволюцію мистецького дискурсу у парадигмі глобалізованої аксіологічної гіперреальності. Табл. 2 репрезентує поліваріантну динаміку аксіологічних трансформацій мистецтва, детерміновану історико-культурними векторами та міжцивілізаційною інтерференцією.

Таблиця 2. Аксіологічна еволюція мистецтва у міжкультурному діалозі

Хронокон- цептуальний вектор	Гносеологічно-естетичні параметри	Аксіологічно-семіотичні координати	Трансцивілізаційна інтеракція
Архаїчний (сакрально- обрядовий) період	Формування протохудожніх феноменів у межах сакрально-обрядових парадигм, міфопоетична інтеграція, ієратична стратифікація семіотичних кодів.	Домінування онтологічно-містичних архетипів, трансперсональна естетична символіка, обрядова семантизація художньої дійсності.	Автаркія культурно-естетичних утворень, мінімізація міжцивілізаційної комунікації, ритуально-екзистенційна ізоляція аксіологічних кластерів.
Класичний (канонічно- естетичний) етап	Регламентована кодифікація естетичних принципів, структурна уніфікація жанрових інваріантів, телеологічна раціоналізація художнього канону.	Трансцендентна нормативність прекрасного, аксіоматизація естетичних категорій, ієрархічна стратифікація художніх реєстрів.	Формування універсалістських естетичних моделей, поступова експансія стилевих матриць, синтез міжкультурних репрезентаційних практик.
Модерністська парадигма естетичної еволюції	Деструкція класичних композиційних принципів, субверсія аксіологічних постулатів, релятивізація естетичного дискурсу,	Поліморфізм категоріальних інтенцій, плюралізація естетичних стратегій, емансипація	Динамічне проникнення екзогенних культурних кодів, інтерполяція поліфонічних традицій, експериментальна

Хронокон- цептуальний вектор	Гносеологічно-естетичні параметри	Аксіологічно-семіотичні координати	Трансцивілізаційна інтеракція
	автономізація художнього наративу.	художнього тексту від нормативних обмежень.	апропріація чужорідних аксіом.
Постмодерністська інверсія аксіологічних конструктів	Радикальна деконструкція художніх парадигм, симулякризація естетичного дискурсу, десубстанціалізація категорії істинності мистецтва.	Полісемантична варіативність мистецьких висловлювань, фрагментація аксіологічних центрів, гіпертекстуальність художньої рецепції.	Універсалізація гібридизованих стилістичних практик, трансресивне взаємопроникнення культурних форм, поліаспектний інтертекстуалізм.
Постгуманістичний (кіберестетичний) вектор	Дигіталізація художньої експресії, алгоритмізація естетичних процесів, інтерактивна квантифікація мистецького досвіду.	Дематеріалізація художнього об'єкта, кіберестетична сингулярність, редефініція авторської суб'єктності в межах постбіологічної репрезентації.	Тотальна цифрова конвергенція культурних парадигм, гіперреальне моделювання міжцивілізаційної взаємодії, децентралізація аксіологічних

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [1; 13–15].

Мистецькі феномени в міжкультурному діалозі функціонують як гіперструктуровані семіотичні констеляції, у яких конвергуються поліфонічні значеннєві формації, що детермінуються синкретичним взаємопроникненням архаїчних символічних матриць та постконцептуальних когнітивних парадигм [16]. Динаміка аксіосемантичних перетворень у просторі художньої репрезентації корелює з транскультураційними процесами, що детермінують естетичну гнучкість, герменевтичну поліваріантність та діахронічну варіативність інтерпретаційних режимів. Семіозис мистецьких об'єктів у таких умовах артикулюється через мультидисциплінарну рефлексію над когнітивною архітектонікою культурних кодів, що зазнають палімулятивних трансформацій під впливом контингентних соціопсихологічних та медіаційних чинників [17]. Відповідно, структурний аналіз культурної продукції, зокрема у контексті її аксіологічної стратифікації, передбачає розгляд взаємодії між діахронічною есенціалізацією символічного змісту та синхронною флуктуацією семантичних репертуарів, що формуються у межах постглобалізаційної медійної екосистеми. Інтерсеміотичний дискурс, інкорпорований у міжцивілізаційні комунікативні механізми, виявляє потенціал до герменевтичної дисипації, внаслідок якої традиційні естетичні модуси редукуються до поліструктурних наративних конфігурацій [18]. У цьому контексті постає потреба у детальному розгляді евристичної валентності художньої репрезентації крізь призму когнітивної семіотики та феноменологічної епістемології, що уможлиблює деконструкцію латентних смислових полів та онтологічних квантифікацій культурної експресії.

Рис. 1. Полівалентна аксіологічна стратиграфія мистецьких феноменів у міжкультурному дискурсі

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [1; 2; 20].

Таблиця 3. Метасмислова репрезентація мистецьких феноменів у міжкультурному діалозі

Категоріальні змінні	Детермінанти аксіологічної валентності	Герменевтичний діапазон та семіотична динаміка	Модальність рецепції та перцептивні вектори	Синкретичні трансформації та механізми адаптації
Традиційні парадигми сакрального мистецтва	Вкорінення в ритуально-сакральних комплексах, архетипічні символи, колективна пам'ять, есенціалізація культурного коду	Статика значень у межах сталих релігійно-обрядових систем; символічна редукція та трансцендентна нерухомість; обмежена гнучкість герменевтичної реконструкції	Рецепція як сакральний акт; консервативна модальність інтерпретації; гомогенність культурних значень, їх передача у межах традиційного канону	Інкультураційна адаптація через ініціативні механізми, що забезпечують неперервність культурної тяглості; синкретизм архаїчних форм із модерними кодами
Постколоніальний дискурс та деконструкція гегемонії	Переформатування аксіологічних пріоритетів через критику імперських наративів, реінтерпретація культурних кодів через призму контр-дискурсів	Поліваріативність інтерпретацій як наслідок боротьби центр–периферія; герменевтичний потенціал емансипаційної реконструкції; амбівалентність між деконструкцією та реінтеграцією	Дискурсивна напруга між постколоніальними стратегіями та метанаративами глобалізованого мистецтва; фрагментація естетичного досвіду; критичний аналіз у рецептивній перспективі	Плюралістична реінтерпретація через стратегічне привласнення та зворотну субверсію; відновлення локальних кодів через стратегічний артефактний наратив
Глобалізаційні виклики та феномен культурної гібридизації	Симбіоз глокалізації (global + local), інтеграція культурного поліфонізму, плюралізм цінностей, транснаціональні естетичні коди	Розширення семіотичного поля мистецтва через транскультурні взаємодії; багаторівнева семантика, що формується у взаємодії різних традицій; дилема між автентичністю та симулякром	Інтерактивна партиципація як ключовий механізм включення аудиторії у нові формати мистецької взаємодії; перетин пасивного сприйняття та активного співтворення	Поліфонія форм вираження через гібридні мистецькі жанри; деконструкція та реконфігурація традиційних кодів у постмодерній естетиці
Цифрова візуальність та постмедіальна епоха	Медійованість знакових систем через цифрові технології, дематеріалізація художнього об'єкта, алгоритмізація естетичного досвіду	Віртуальна семіотика як новий вимір художнього висловлення; редукція тілесності у цифровому мистецтві; проблема автентичності у контексті цифрових симулякрів	Фрагментарна сприйнятливості як наслідок цифрового переважання інформацією; зміна гештальт-сприйняття мистецтва у контексті постмедіальної сенсорики	Дигіталізація експресії через алгоритмічні форми мистецтва (NFT, AI-арт, інтерактивні інсталяції); зсув від об'єкта до процесуального досвіду
Екзистенційна естетика у контексті постгуманізму	Рефлексивний хронотоп як категорія аксіологічного аналізу, персоналізація мистецького досвіду, концепція транслюдськості	Інтимізація художнього образу в межах постантропоцентричних моделей естетики; амбівалентність між втратою суб'єкта та його метаморфозою в динамічних мистецьких структурах	Гештальт-ефект залучення як принцип інтеграції глядача у постгуманістичні наративи; розширення категорії «естетичного» до рівня технологічного та біологічного синтезу	Наратологічна експансія через біотехнологічне мистецтво, імерсивні середовища, інтерактивні симуляції як нові форми комунікації цінностей

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [1; 16–19].

Рецептивна модальність мистецьких практик у міжкультурному вимірі формує паліативну структуру інтерпретацій, що варіюється від сакральної есхатологічної інтенціональності до дигітальної фрагментації знакових систем, позначеної герметичним характером медійної репрезентації. Полівалентність семантичного спектру художніх артефактів зумовлює потребу у застосуванні методологічно комплексних підходів, що синтезують герменевтичний, структуралістський, постколоніальний та когнітивний вектори аналізу [19]. Тому мистецтво у міжкультурній перспективі функціонує не як статична форма естетичного висловлення, а як динамічний конструктор, що конституюється у процесі безперервної ренеготіації змістів, інкорпорованих у глобальний дискурс ціннісної та семіотичної гетерогенності. Представлена таблиця 3 експлікує структуровану стратифікацію семіотичних, герменевтичних та рецептивних параметрів мистецького дискурсу, демонструючи взаємодію традиціоналістських онтологічних інваріантів із постглобалізаційними процесами культурної гібридизації та медійної трансмутації.

Приміром, рис. 1 ілюструє взаємозв'язок між різними аспектами художніх феноменів у міжкультурному дискурсі, показуючи їх змістову багатозначність, динаміку змін і взаємодію традиційних та сучасних виражальних форм. Тобто, аксіологічний дискурс мистецтва у контексті міжкультурної інтерференції детермінується поліфонією семіотичних конструктів, що флюктуують у межах герменевтичної стратифікації цивілізаційних наративів. Синкретизм естетичних феноменів уможливлює амальгамування автохтонних парадигм із глокалізованими векторами культурної експансії, що зумовлює гіпертекстуальність художньої рефлексії [20]. Поліваріантність аксіосферних детермінацій у мистецькій експресії постає не лише механізмом реконфігурації традиційних семантичних домінант, а й маркером епістемологічного перегуку між архаїчними формами сакралізованого символізму та контемпоральними формами постмодерністської деконструкції. Гносеологічна валентність мистецьких практик маніфестується через конвергентну інтенціональність міжцивілізаційного діалогу, що у своїй есенціальній сутності апропріює як катафатичні, так й апофатичні модуси семіозису. Герменевтична інверсія традиційних конотацій постає палімпсестною методологією культурної репрезентації, у межах якої відбувається трансгресія естетичних кодів та їх адаптація до полілатерального культурного континууму. Інтерсуб'єктивна кореляція мистецьких парадигм формує унікальну стратиграфію символічних структур, у яких відбувається взаємопроникнення аксіологічних імперативів і трансформація змістотвірних матриць.

6. Висновки

Аксіологічний потенціал мистецтва в контексті міжкультурної взаємодії детермінує його функцію як семіотичного медіатора, що актуалізує полісемантичні модуси ціннісного синтезу. Діахронічний аналіз художніх практик засвідчує їх здатність до перманентної трансформації, що спричиняється флюктуацією цивілізаційних парадигм та модифікацією аксіологічних наративів. У полі транскультурації естетичні феномени набувають властивості герменевтичних універсалій, які, проникаючи в дискурсивні структури різних соціумів, провокують гетерогенізацію семіотичних кодів. Інтерференція традиційних і модерністських художніх стратегій спричиняє фрагментацію естетичних категорій, що уможливлює реконфігурацію культурних ідентичностей. Відтак, мистецтво постає як палімпсестна структура, що акумулює множинні шари значень, відкритих до поліваріантної інтерпретації. Онтологічний статус мистецьких артефактів конституюється крізь призму їх здатності до перманентної ресемантизації в просторі інтеркультурного обміну. Синкретичний характер естетичних форм, що виникають унаслідок взаємопроникнення цивілізаційних кодів, сприяє генерації нових аксіологічних смислів, які екстраполюються на широкі соціокультурні констеляції. Водночас полікодовість художніх практик спричиняє амбівалентність сприйняття, що маніфестується у плюралізації інтерпретаційних моделей й деконструкції гомогенних значеннєвих структур. Парадигматичний зсув у мистецькому дискурсі зумовлює перегляд класичних категорій прекрасного, піднесеного й трагічного, що призводить до радикального редефінування естетичних канонів. У такій перспективі мистецтво функціонує як динамічний аксіосемантичний механізм, який адаптується до мінливих параметрів культурного середовища.

Поліфонічність міжкультурної взаємодії у мистецькій сфері передбачає існування множинних форм репрезентації, де синтетичність художнього висловлювання корелює із

глокалізаційними тенденціями. Інтеграція традиційних стилістичних доміант із новітніми експресивними формами продукує дискурсивну гібридизацію, що актуалізує поліцентричну структуру сучасного естетичного топосу. У процесі трансформації семіотичних кодів відбувається демаргіналізація локальних художніх парадигм, що набувають статусу універсальних носіїв аксіологічних значень. Таким чином, відбувається субверсія усталених категоріальних конструктів, які у нових контекстах маніфестують власну флуїдність та поліаспектність. У цьому контексті мистецтво виступає як конститутивний чинник гетеротопічного простору, що рефлексує цивілізаційні вектори трансформації. Епістемологічні параметри мистецької діяльності розширюють спектр інтерпретаційних стратегій, сприяючи еволюції когнітивних парадигм сприйняття художнього дискурсу. Візуальні, аудіальні та перформативні форми комунікації активують латентні механізми семантичної дифузії, що сприяє формуванню поліструктурної естетичної свідомості. Синтез різномірних художніх кодів уможливорює транспозицію архетипічних мотивів у контексти новітніх медійних платформ, що веде до модифікації категоріального апарату естетики. Відповідно, мистецтво еманіпується від нормативних регламентацій й функціонує в режимі перманентного реінтерпретаційного процесу. Розширення герменевтичного горизонту художньої експресії уможливорює розщеплення монолітних значеннєвих структур і генерування некласичних форм естетичного сприйняття.

Синергетична природа мистецтва, що розгортається в координатах міжкультурного діалогу, відображає глибину онтологічних перетворень у сфері художнього мислення. Феноменологічна складова мистецьких практик сприяє деконструкції редукціоністських моделей інтерпретації, відкриваючи простір для множинності значень. В умовах глобалізаційних тенденцій актуалізується потреба у формуванні нових стратегій комунікативної взаємодії, де мистецтво відіграє роль аксіологічного медіатора. У такій перспективі естетичний досвід набуває рис трансцендентного дискурсу, що уможливорює його універсальну релевантність у різних культурних координатах. Відповідно, мистецтво конститує унікальний аксіосемантичний континуум, що інтегрує минуле, сучасне та потенційні вектори майбутнього естетичного розвитку.

References

1. Ching-Ching, L., & Vaz Bauler, C. (2023). *Reimagining dialogue on identity, language and power*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781800414730>
2. Sadoenko, S. M. (2024). Bahatovymirnist mizhkulturnykh dialogiv: ukrainsko-polski kulturni vzayemodiyi u teatralnomu mystetstvi [*The multidimensionality of intercultural dialogues: Ukrainian-Polish cultural interactions in theatrical art*]. *Filosofiya, kulturolohiya, sotsiolohiya – Philosophy, Cultural Studies, Sociology*, (28), 143–151. <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2024-14-28-143-151> (in Ukrainian)
3. Gonçalves, S., & Majhanovich, S. (Eds.) (2016). *Art and intercultural dialogue*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-6300-423-7>
4. Jung, C. (2018). *Archetypen und das kollektive Unbewußte* [*Archetypes and the collective unconscious*]. Patmos-Verlag. (in German)
5. Heidegger, M. (2012). *Der Ursprung des Kunstwerkes* [*The origin of the work of art*]. Klostermann Vittorio GmbH. <https://doi.org/10.5771/9783465141631> (in German)
6. Husserl, E. (2023). *Ideen zu einer reinen Phänomenologie und phänomenologischen Philosophie* [*Ideas pertaining to a pure phenomenology and to a phenomenological philosophy*]. Verlag für Phänomenologie. (in German)
7. Gadamer, H. (2010). *Wahrheit und Methode* [*Truth and method*]. Mohr Siebeck. (in German)
8. Foucault, M. (2008). *L'archéologie du savoir* [*The archaeology of knowledge*]. Gallimard. <https://doi.org/10.14375/NP.9782070119875> (in French)
9. Derrida, J. (1967). *De la grammatologie* [*Of grammatology*]. Minuit. (in French)
10. Nancy, J. (2011). *La communauté désœuvrée* [*The inoperative community*]. Christian Bourgois Éditeur. https://books.google.com.ua/books/about/La_communaut%C3%A9_d%C3%A9soeuvr%C3%A9e.html?id=4vu0TE5PqfMC&redir_esc=y (in French)

11. Barthes, R. (2019). *La mort de l'auteur. Le bruissement de la langue* [The death of the author. The rustle of language]. Seuil. <https://leschroniquesdemarcel.blogspot.com/2019/08/roulez-moins-vite-vous-pourriez-roland.html> (in French)
12. Ricœur, P. (1986). *Le conflit des interprétations* [The conflict of interpretations]. Seuil. (in French)
13. Harvey, L., & Bradley, J. (2023). Epilogue: Intercultural dialogue, the arts, and (im)possibilities. *Language Teaching Research*, 27(2), 359–367. <https://doi.org/10.1177/13621688211044546>
14. Lähdesmäki, T., & Koistinen, A. (2021). Explorations of linkages between intercultural dialogue, art, and empathy. In *Dialogue for intercultural understanding: Placing cultural literacy at the heart of learning* (pp. 45–58). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-71778-0>
15. Likarchuk, N., Velychko, Z., Andrieieva, O., Lenda, R., & Vusyk, H. (2023). Manipulation as an element of the political process in social networks. *Cuestiones Políticas*, 41(76), 769–779. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4176.45>
16. Rapanta, C., & Trovão, S. (2021). Intercultural education for the twenty-first century: A comparative review of research. In *Dialogue for intercultural understanding: Placing cultural literacy at the heart of learning* (pp. 9–26). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-71778-0>
17. Kolinko, M. V. (2019). *Mizhkulturna komunikatsiya: topologichnyi vymir* [Intercultural communication: Topological dimension]. TOV "TVORY". <https://surli.cc/atfxxc> (in Ukrainian)
18. Mogan, N. I., & Chornomordenko, I. V. (2021). Dialoh kultur yak dialoh tsinnostey [Dialogue of cultures as a dialogue of values]. *Multiversum. Philosophical Almanac*, 1.1(173), 139–154. <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2021.1.1.10> (in Ukrainian)
19. Bilokopytova, N., & El Huessab, K. (2021). Filosofiya mizhkulturnoho dialohu yak predmet refleksiyi [Philosophy of intercultural dialogue as a subject of reflection]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filosofsko-politychni studiyi – Bulletin of Lviv University. Series in Philosophical and Political Studies*, (36), 29–36. <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.36.3> (in Ukrainian)
20. Dervin, F., & Tan, H. (2022). *Supercriticality and intercultural dialogue*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-19-7572-1>